

1. Phân tích yêu cầu cần đạt

- HS tóm tắt và nêu được ấn tượng chung về VB.
- HS xác định được chủ đề của câu chuyện.
- HS nhận biết được những đặc điểm cơ bản làm nên đặc trưng thể loại của truyện cổ tích: các đặc điểm của nhân vật; các yếu tố kì ảo như *con vật kì ảo, không gian kì ảo*; công thức mở đầu; lời kể chuyện,...
- HS biết nhận xét, đánh giá về bài học đạo đức và ước mơ cuộc sống mà tác giả dân gian gửi gắm.

2. Gợi ý tổ chức hoạt động dạy học

Hoạt động 1 Khởi động

- HS tự chuẩn bị trước về nội dung được nêu trong SHS: *tưởng tượng về chuyến phiêu lưu đến hòn đảo kì diệu*. Một số HS trình bày trước lớp.
- GV có thể đặt ra một số câu hỏi gợi dẫn: *Vì sao không gian đảo xa thường có nhiều điều bất ngờ, kì diệu? Em đã từng đặt chân đến một hòn đảo ngoài biển khơi xa lắc lư nào chưa?*
- GV có thể cho HS xem một đoạn phim ngắn/ bộ phim khoa học kể về hành trình khám phá một hòn đảo trên biển của một đoàn thám hiểm.

Câu hỏi 7, 8

GV có thể sử dụng phiếu học tập số 2 (trang 48) để hướng dẫn HS (làm việc cá nhân hoặc theo nhóm) trả lời cho câu hỏi 7, 8.

Hoạt động 4 Viết kết nối với đọc

Tưởng tượng ra một kết thúc khác cho câu chuyện là điều HS rất thích làm. Trên thực tế, truyện *Cây khế* cũng có nhiều dị bản, trong đó có bản kể người anh vì tham lam nên cứ ở mãi trên đảo nhạt vàng dẫn đến việc bị thiêu đốt bởi sức nóng của mặt trời. GV hướng dẫn HS viết đoạn văn (khoảng 5 – 7 câu) về một kết thúc khác do các em tưởng tượng, sáng tạo ra. Yêu cầu đặt ra: không phá vỡ tính chỉnh thể của thể giới cổ tích (những đặc trưng cơ bản của cổ tích đã được học ở phần trên).

Hoạt động 2 Đọc văn bản

– HS cần được khuyến khích đọc VB trước khi đến lớp. GV đọc mẫu thành tiếng một đoạn đầu, sau đó một vài HS thay nhau đọc thành tiếng toàn VB. Lưu ý, chỉ nên để mỗi HS đọc một đoạn có độ dài vừa phải, không để HS nào phải đọc một đoạn quá dài.

– GV lưu ý trong khi đọc VB, HS chủ yếu sử dụng ba chiến lược: *tưởng tượng, theo dõi và dự đoán*.

– GV cho HS tìm hiểu thêm về các dị bản khác của truyện cổ tích *Cây khế*.

Hoạt động 3 Khám phá văn bản

Hệ thống câu hỏi sau đọc ở đây được chia theo các nhóm như sau: *nhận biết* (câu 1, 2, 3); *phân tích, suy luận* (câu 4, 5, 6) và *đánh giá, vận dụng* (câu 7, 8).

Câu hỏi 1, 2

Hai câu hỏi này hướng đến mục tiêu HS nêu được ấn tượng chung về VB; tóm tắt được nội dung chính của câu chuyện một cách ngắn gọn và chỉ ra một vài chi tiết các em thích nhất, ấn tượng nhất. GV nên khuyến khích HS bày tỏ chân thật, hồn nhiên cảm xúc và suy nghĩ đối với chi tiết mà các em thích.

Câu hỏi 3

Câu hỏi yêu cầu HS tìm kiếm từ ngữ chỉ thời gian, không gian trong truyện cổ tích *Cây khế*. Đây là công thức mở đầu, có ý nghĩa phiếm chỉ không gian – thời gian xảy ra câu chuyện, nhằm đưa người đọc vào thế giới hư cấu thuận lợi hơn: *ngày xưa ngày xưa (thuở rất xa xưa; lâu lắm rồi không biết nữa); ở một nhà kia (ở một làng nọ, ở một huyện nọ,...)*.

Câu hỏi 4

– Con vật kì ảo nằm trong danh sách *lực lượng thần kì* của thế giới cổ tích; xuất hiện nhằm tạo ra những điều kì diệu; thực hiện chức năng ban thưởng cho nhân vật tốt hoặc trừng phạt nhân vật xấu. Con vật kì ảo thường có những đặc điểm như: *biết nói tiếng người; có vật thần kì* (viên ngọc ước, vàng, bạc,...) hoặc *phép thần kì* (biết chỗ cất giấu của cải hoặc vật thần kì,...).

– GV hướng dẫn HS tìm các đặc điểm trên ở con chim đã đến ăn khế và đưa hai anh em ra đảo hoang.

Câu hỏi 5

Mục đích của câu hỏi 5 là kiểm tra kết quả đọc và hình thành kĩ năng phân tích, suy luận cho HS. GV có thể hướng dẫn HS đọc lướt nhanh toàn bộ câu chuyện, tìm ra câu nói của con chim lớn: *Ăn một quả, trả cục vàng, may túi ba gang, mang đi mà đựng* là câu nói có vần, dễ thuộc, dễ nhớ. Ngày nay câu *ăn một quả, trả cục vàng* hay *ăn khế, trả vàng* cũng thường được nhân dân dùng để chỉ một việc làm được trả công hậu hĩnh, có kết quả tốt đẹp.

Câu hỏi 6

GV hướng dẫn HS tìm kiếm các chi tiết miêu tả hòn đảo thần kì. Lưu ý chi tiết: *chim bay mãi, bay mãi, qua bao nhiêu là miền, hết đồng ruộng đến rừng xanh, hết rừng xanh đến biển cả, ra tới giữa biển,...* nhấn mạnh ý nghĩa của không gian kì ảo (*hòn đảo xa*) cùng rất nhiều bất ngờ mà không gian kì ảo đó mang lại cho nhân vật trong thế giới cổ tích.